

Titel: Øieblikket Nr. 2

Citation: "Øieblikket Nr. 2", i *Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. K13*, udg. af Niels Jørgen Cappelørn; Joakim Garff; Johnny Kondrup; Tonny Aagaard Olesen; Steen Tullberg, Søren Kierkegaard Forskningscenteret 2009 . Onlineudgave fra Søren Kierkegaards Skrifter: <https://tekster.kb.dk/text/sks-oi2-txr-shoot-ide6070313-8d11-48db-8467-520125f88b4e.pdf> (tilgået 30. april 2024)

Anvendt udgave: Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. K13

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. [Læs CC0-erklæringen](#)

Tekstredegørelse

1. Bibliografisk beskrivelse 283
2. Manuskriptbeskrivelse 286
3. Tilblivelseshistorie 292
4. Udgivelsesmåde 293
5. Andet oplag, 1855 293

1. Bibliografisk beskrivelse

Øieblikket Nr. 2 forelå færdigtrykt fra Bianco Lunos Bogtrykkeri den 4. juni 1855.* På titelbladet findes datoen »4 Juni 1855«. Skriftet blev annonceret som udkommet i *Adresseavisen*, nr. 128, den 6. juni 1855, i *Fædrelandet*, nr. 128, den 6. juni 1855,* og i *Berlingske Tidende*, nr. 129, den 7. juni 1855. Det kostede 20 skilling og udkom på forlaget C.A. Reitzels Bo og Arvinger.

Tre eksemplarer af *Øieblikket* Nr. 2 er blevet kollationeret; de benyttede eksemplarer er:

A Søren Kierkegaard Forskningscenterets arbejds eksemplar, privat indbundet og beskåret.*

B Det Kgl. Biblioteks eksemplar, indbundet og beskåret, katalogsignatur F, 2656 - 8°, ex. 1.

C Søren Kierkegaard Forskningscenterets eksemplar, uindbundet og ubeskåret.

Ved den interne kollation af de tre eksemplarer blev der ikke konstateret afvigelser. Eksemplar A danner grundlag for den følgende beskrivelse.

Kollationeringsformel

8°. 1-2⁸. \$2 signeret (-1₁). 16 blade. Paginering [1-3], 4-31, [32].*

Formatet er oktav. Skriftet har et omfang på 32 sider, svarende til 16 blade fordelt på 2 ark, og er pagineret 4-31, idet bl. 1r-2r og 16v er uden paginering.

S. [1] udgør titelbladet med indholdsfortegnelsen, s. [3]-5 indeholder »Til 'min Læser!'«, s. 6-8 »At Opgaven er i en dobbelt Retning.«, s. 9-12 »Det Comfortable og – Bekymringen for en evig | Salighed.«, s. 13-16 »Det Menneskelige beskytter (protegerer) det | Guddommelige!«, s. 17-19 »Lovtale over Menneske-Slægten | eller | Beviis for, at det nye Testamente ikke mere | er Sandhed.«, s. 20-21 »Vi ere Alle Christne.«, s. 22-24 »En Vanskelighed ved det nye Testamente.«, s. 25-26 »Ere vi virkeligen Christne – hvad er saa Gud?«, s. 27-28 »Dersom vi virkeligen ere Christne; dersom det, | christeligt, er i sin Rigtighed med 'Christenhed', | 'en christen Verden': saa er eo ipso det nye Testa-|mente ikke mere Veiledning for den Christne, kan | ikke være det.« og s. 29-31 »Hvilken Lykke, at vi ikke alle ere Præster.«. Titelbladets bagside samt s. [32] er blanke.

Ark 1 er uden primasignatur, men med sekundesignatur; ark 2 har prima- og sekundesignatur. Primasignaturen (arknummeret) er angivet med arabertal, sekundesignaturen med arabertal fulgt af asterisk.

Beskrivelse af *Øieblikket* Nr. 2 i eksemplar A

Det beskårne hæftes blade måler ca. 121 × 193 mm.* Hæftets tykkelse er ca. 1 mm.

Papir

Der er benyttet almindeligt trykpapir af en ret kludeholdig kvalitet.

Typografi

Det fremherskende skriftsnit er fraktur; enkelte steder er benyttet tekstur (gotisk) og til titlen på forsiden skriften medolin. Til latinsk tekst er brugt antikva, og fremhævet tekst er sat med fed eller spatieret skrift.

Titelbladet er med to skillestreger – den ene enkelt, den anden dobbelt – delt i tre felter. I det øverste felt er anført skriftets titel og nummer, i det mellemste en indholdsfortegnelse, datoen »4 Juni 1855.« samt forfatternavnet, i det nederste udgivelsessted, forlag og trykkeri. Titlen er spatieret og sat med medolin i skriftets største punktstørrelse, ca. 6 grader større end brødteksten.* Nummerangivelsen er sat med mindre punktstørrelse, ca. 4 grader større end brødteksten. Overskriften »Indhold:« er sat med spatieret, fed tekstur, mens forfatternavnet er sat med fed fraktur, begge i samme størrelse som brødteksten. Indholdsfortegnelsen og datoangivelsen er ca. 1 grad mindre. Udgivelsesstedet er sat med fed, lang tekstur i samme punktstørrelse som brødteksten. Forlæggernavnet er spatieret og ca. 1 grad mindre end brødteksten, mens trykkeriangivelsen er ca. 2 grader mindre. Titelbladet er gengivet som illustration 12.

Øieblikket.

Nr. 2.

Indhold:

- 1) Til „min Læser“.
- 2) At Opgaven er i en dobbelt Retning.
- 3) Det Comfortable og — Belymringen for en evig Salighed.
- 4) Det Mennefelige beslytter (protegerer) det Guddommelige.
- 5) Lovtale over Menneffe-Slægten eller Beviis for, at det nye Testamente ikke mere er Sandhed.
- 6) Vi ere Alle Christne.
- 7) En Bamselighed ved det nye Testamente.
- 8) Ere vi virkelig Christne, hvad er saa Gud?
- 9) Dersom vi virkelig ere Christne, er eo ipso det nye Testamente ikke mere Veiledning for den Christne, kan ikke være det.
- 10) Hvilken Lykke at vi ikke Alle ere Præster!

4 Juni 1855.

S. Kierkegaard.

Kjøbenhavn.

Forlagt af C. A. Reitzels Bø og Arvinger.
Bianco Lunos Bogtrykkeri.

Overskrifterne til de forskellige artikler er sat med fed fraktur, ca. 1 grad større end brødteksten, og adskilt fra brødteksten med en tynd skillestreg. I overskriften »Lovtale over Menneske-Slægten | eller | Beviis for, at det nye Testamente ikke mere er Sandhed.« er 'eller' som det eneste ord i ordinær og ca. 1 grad mindre end brødteksten. Alle artiklerne indledes med en uncial, som er ca. 2 grader større end brødteksten. I artiklerne »At Opgaven er i en dobbelt Retning.«, »Ere vi virkeligen Christne – hvad er saa Gud?« og »Hvilken Lykke, at vi ikke alle ere Præster.« markerer tre asterisker et større ophold i teksten ved nyt afsnit.

En normalside har 32 linjer. Tekstkolumnen måler 88 × 159 mm. Brødteksten er sat i ca. 10 punkt (korpus). Der er dobbelt ordmellemsrum efter punktum. Artiklerne afsluttes med en enkelt finalestreg, den sidste artikel dog med en dobbelt.

Der er enkelte sætter- og trykfejl i førstetrykket. »Sandsedrag« i stedet for »Sandsebedrag« forekommer flere steder (SKS 13, 149,20 og 21 (anden forekomst) samt 150,6). Sætteren har glemt et slutanførselstegn efter »Ubluhed.« (152,11) samt et 'e' i verbet »veed« (155,19) og sat »Bogermesteren« for »Borgemesteren« (155,3). Udråbstegnet efter »Tjeneste« er desuden fejlagtigt sat med fed (167,18). Læderede typer findes enkelte steder.* Afsmitning fra mellemrumstypen ses efter 'g' i »Og« (162,23).

2. Manuskriptbeskrivelse

Til *Øieblikket* Nr. 2 findes følgende manuskripter, alle i Kierkegaard Arkivet (KA) på Det Kgl. Bibliotek.

- Oi2 1 Kladder til *Øieblikket* Nr. 2 fordelt på 9 dobbeltblade og 3 løse blade, i alt 21 blade.
- 1.1 Kladder til titelblad med indholdsfortegnelse (SKS 13, 145).
1 løst blad i 4°.
Ingen paginering.
Papir: gulligt velin, ribbet. Mål: 168 × 203 mm.*
Bl. [1v] er ubeskrevet.
På bl. [1r] findes følgende påskrifter: »Øieblikket. / N° 2. / Indhold / 1) Til 'min Læser' / 2) At Opgaven er i en dobbelt Retning. / 3) Det Comfortable og – øg Bekymringen for en evig Salighed. / 4) Det Msklige beskytter (protegerer) det Gudd. / 5) Lovtale over Msk-Slægten eller Beviis for at det n: T: ikke mere er Sandhed. / 6) Vi ere Alle Xstne. / 7) En Vanskelighed ved det n: T. / 8) ~~Naar vi ere~~ Ere vi virkeligen Xstne hvad er saa Gud? / 9) Dersom vi virkeligen ere Xstne, er eo ipso det nye T: ikke mere Veiledning for den Xstne, kan ikke være det. / 10) Hvilken Lykke at vi ikke Alle ere Præster!«
Få korrektioner.
(Pap. XI 3 B 252)
- 1.1
- 1.2 Kladder til den 1. artikel: »Til 'min Læser!'« (SKS 13, 147-148).
1 dobbeltblad i 4°.
Ingen paginering.
Papir: gulligt velin, ribbet. Mål: 168 × 203 mm.
Bladene er foldet på langs; en bred inderspalte rummer tekst, en smal yderspalte tilføjelser. Af bl. [2v] er kun to tredjedele beskrevet.
Øverst på bl. [1r] findes artiklens overskrift og derunder dateringen »27 April 55.«.
En del korrektioner, heraf flere marginaltilføjelser.
(Pap. XI 3 B 253)
- 1.2
- 1.3 Kladder til den 2. artikel: »At Opgaven er i en dobbelt Retning« (SKS 13, 149-150).
1 dobbeltblad i 4°.
Ingen paginering.
Papir: gulligt velin, ribbet. Mål: 167 × 203 mm.

- Bladene er foldet på langs; en bred inderspalte rummer tekst, en smal yderspalte tilføjelser. Bl. [2v] er kun halvt beskrevet.
Øverst på bl. [1r] findes artiklens oprindelige overskrift »At min Opgave er i en dobbelt Retning«, ændret til »At Opgaven er i en dobbelt Retning«, og derunder dateringen »17 Mai. 55.«. Nederst på bl. [2r] adskiller to asterisker artiklens to sidste afsnit fra den øvrige tekst.
En del korrektioner, bl.a. et par marginaltilføjelser.
(Pap. XI 3 B 254)
- 1.3
- 1.4 Kladde til den 3. artikel: »Det Comfortable og – Bekymringen for en evig Salighed« (SKS 13, 151-153).
1 dobbeltblad i 4°.
Ingen paginering.
Papir: gulligt koncept, glat. Mål: 169 × 208 mm.
Bladene er foldet på langs; en bred inderspalte rummer tekst, en smal yderspalte tilføjelser. På bl. [2v] afslutter SK teksten på langs i marginalspalten i stedet for at påbegynde et nyt blad.
Øverst på bl. [1r] findes artiklens oprindelige overskrift »Det Comfortable – og Bekymringen for en evig Salighed.«, ændret til »Det Comfortable og – Bekymringen for en evig Salighed.«, og derunder dateringen »11 April 55.«.
En del korrektioner, bl.a. overstregninger af marginaltilføjelser på bl. [1r] og [1v] samt af flere linjer i teksten på bl. [1r], [1v] og [2v].
(Pap. XI 3 B 255)
- 1.4
- 1.5 Kladde til den 4. artikel: »Det Menneskelige beskytter (protegerer) det Guddommelige!« (SKS 13, 154-156).
1 dobbeltblad og 1 løst blad, i alt 3 blade i 4°.
Bladene er med blyant pagineret 1-6.
Papir: dobbeltbladet er gulligt koncept, glat. Mål: 167 × 208 mm.
Det løse blad er gulligt velin, ribbet. Mål: 168 × 203 mm.
Bladene er foldet på langs; en bred inderspalte rummer tekst, en smal yderspalte tilføjelser. S. 6 er kun halvt beskrevet. På s. 4 afslutter SK teksten på langs i marginalspalten i stedet for med det samme at påbegynde et nyt blad.
Øverst på s. 1 findes artiklens oprindelige overskrift »Abracadabra / eller / Staten protegerer det Guddommelige!«, ændret til »Det Msklige beskytter (protegerer) det Guddommelige!«, og derunder dateringen »April 55.«.
En del korrektioner. I den afsluttende marginaltilføjelse på bl. [2v] er en hel linje overstreget med blyant.
(Pap. XI 3 B 256)
- 1.5
- 1.6 Kladde til den 5. artikel: »Lovtale over Menneske-Slægten eller Beviis for, at det nye Testamente ikke mere er Sandhed« (SKS 13, 157-158).
1 dobbeltblad i 4°.
Ingen paginering.
Papir: gulligt koncept, glat. Mål: 165 × 198 mm.
Bladene er foldet på langs; en bred inderspalte rummer tekst, en smal yderspalte tilføjelser.
På bl. [1r] forekommer øverst artiklens overskrift og i marginalspalten en redigeringsbemærkning, »Ny Udgang«, som er skrevet med blyant og indvist i teksten med et dobbeltkors.
En del korrektioner, heraf flere marginaltilføjelser. På bl. [1v] og bl. [2v] er marginaltilføjelser indvist i teksten med kors skrevet med blyant. På bl. [2v] er en marginaltilføjelse slettet med blyantløgger. På langs i yderspalten, rundt om den slettede marginaltilføjelse, er skrevet et afsnit (med blæk), som er indvist efter teksten med et dobbeltkors skrevet med blyant.
(Pap. XI 3 B 257)
- 1.6

- 1.7 Kladde til den 6. artikel: »Vi ere Alle Christne« (SKS 13, 159-160).
1 løst blad i 4°.
Ingen paginering.
Papir: gulligt koncept, glat. Mål: 165 × 198 mm.
Bladet er foldet på langs; en bred inderspalte rummer tekst, en smal yderspalte tilføjelser. Nederst på bl. [1v] forekommer en tilføjelse til teksten, som breder sig i både inder- og yderspalte og er indvist efter teksten.
Øverst på bl. [1r] findes artiklens overskrift.
Mange korrektioner, heraf flere marginaltilføjelser. På bl. [1v] er syv ord slettet med blyant.
(Pap. XI 3 B 258)
- 1.7 Kladde til den 7. artikel: »En Vanskelighed ved det nye Testamente« (SKS 13, 161-162).
1 dobbeltblad i 4°.
Ingen paginering.
Papir: gulligt koncept, glat. Mål: 165 × 198 mm.
Bladene er foldet på langs; en bred inderspalte rummer tekst, en smal yderspalte tilføjelser.
Øverst på bl. [1r] findes artiklens overskrift.
Få korrektioner, heraf nogle marginaltilføjelser. På bl. [2r] er et enkelt ord slettet med blyant.
(Pap. XI 3 B 259)
- 1.8 Kladde til den 8. artikel: »Ere vi virkeligen Christne, hvad er saa Gud?« (SKS 13, 163-164).
1 dobbeltblad i 4°.
Ingen paginering.
Papir: gulligt koncept, glat. Mål: 164 × 204 mm.
Bladene er foldet på langs; en bred inderspalte rummer tekst, en smal yderspalte tilføjelser. Bl. [2v] er kun halvt beskrevet.
På bl. [1r] er »virkeligen« tilføjet i artiklens overskrift »Ere vi virkeligen Xstne - hvad er saa Gud?«. Derunder er den oprindelige overskrift »Enten - Eller.« og i marginalsalten redigeringsbemærkningen »Omredigeres saa Formen enten - eller bortfalder.« begge overstreget med blyant. Under overskriften ses en påbegyndt datering »d.« samt til højre herfor forfatterinitialerne »S.K.«. I marginalsalten på bl. [1v] forekommer en redigeringsbemærkning, »Ny Udgang«, som er skrevet med blyant og indvist i teksten med et dobbeltkors. Artiklens sidste afsnit er adskilt fra den foregående tekst ved hjælp af to asterisker.
Mange korrektioner, bl.a. flere marginaltilføjelser. På bl. [1r] er to ord og på bl. [2v] en hel marginaltilføjelse overstreget med blyant.
(Pap. XI 3 B 260)
- 1.9 Kladde til den 9. artikel: »Dersom vi virkeligen ere Christne; dersom det, christeligt, er i sin Rigtighed med 'Christenhed', 'en christen Verden': saa er eo ipso det nye Testamente ikke mere Veiledning for den Christne, kan ikke være det.« (SKS 13, 165-166).
1 dobbeltblad i 4°.
Ingen paginering.
Papir: gulligt koncept, glat. Mål: 168 × 208 mm.
Bladene er foldet på langs; en bred inderspalte rummer tekst, en smal yderspalte tilføjelser. Tre fjerdedele af bl. [2v] er ubeskrevet.
På bl. [1r] findes artiklens oprindelige overskrift.
En del korrektioner. På bl. [1] er flere linjer overstreget med blyant; herefter, på bl. [1v], er en længere marginaltilføjelse indvist i teksten med et kors skrevet med blyant. I samme marginaltilføjelse er en overstregning af to ord udhævet med

blyant.
(Pap. XI 3 B 261)
1.10

1.11 Kladde til den 10. artikel: »Hvilken Lykke, at vi ikke Alle ere Præster.« (SKS 13, 167-168).
1 dobbeltblad i 4°.
Ingen paginering.
Papir: gulligt velin, ribbet. Mål: 168 × 203 mm.
Bladene er foldet på langs; en bred inderspalte rummer tekst, en smal yderspalte tilføjelser.
Øverst på bl. [1r] findes artiklens overskrift og derunder dateringen »11 Mai.«. På bl. [2v] adskiller to asterisker artiklens tre sidste afsnit, der er skrevet med mindre skrift, fra den foregående tekst.
En del korrektioner. På bl. [2v] er fire linjer overstreget med blyant.
(Pap. XI 3 B 262)

1.11

(KA, B pk. 52, læg 5; Pap. XI 3 B 252-262)*

1

3. Tilblivelseshistorie

Det fremgår af fem daterede kladder i materialet til *Øieblikket Nr. 2*, at SK har udformet artiklerne i månederne op til udgivelsen og i samme periode, som han arbejdede på artiklerne til *Øieblikket* nr. 1 og 3-7. På kladdematerialet til *Øieblikket Nr. 4* ses det således, at den 3. og 4. artikel i *Øieblikket Nr. 2* oprindeligt skulle være indgået i *Øieblikket Nr. 3*. *

Den tidligst daterede kladde er til den 3. artikel og bærer datoen »11 April 55« (ms. 1.4). Kladden til den 1. artikel (ms. 1.2) er dateret »27 April 55«, kladden til den 4. artikel (ms. 1.5) »April 1855«, kladden til den 10. artikel (ms. 1.11) »11 Mai«, og kladden til den 2. artikel (ms. 1.3) er den senest daterede med datoen »17 Mai. 55«. De øvrige artikler, dvs. 5.-9. artikel (mss. 1.6-1.10), er udateret. Kladden til den 8. artikel indeholder en påbegyndt datering »d.«, hvilket der også ses eksempler på i kladdematerialet til de øvrige numre af *Øieblikket*. * At SK ikke har færdigskrevet dateringen, antyder, at han ikke nødvendigvis har dateret artiklerne den dag, hvor de rent faktisk er blevet skrevet, eller at han har skrevet dem over flere dage.

Generelt afspejler kladdematerialet ikke nogen vanskelig tilblivelse for *Øieblikket Nr. 2*. Der findes sletninger samt tilføjelser i marginalspalten, som enten udvider eller erstatter passager i hovedspalten, og flere steder er redigeringsbemærkninger skrevet til senere med blyant.

Titelbladet og indholdsfortegnelsen er blevet udformet som det sidste (ms. 1.1). Flere af de rettelser, SK har foretaget i de forskellige artiklers overskrifter, er blevet indarbejdet i indholdsfortegnelsen. I et enkelt tilfælde, den 3. artikel, er rettelsen i overskriften fra »Det Comfortable – og Bekymringen for en evig Salighed« til »Det Comfortable og – Bekymringen for en evig Salighed« også blevet ført ind i indholdsfortegnelsen, hvilket formentlig angiver, at SK har foretaget rettelsen i kladden efter indholdsfortegnelsens tilblivelse. I indholdsfortegnelsen har artiklerne fået den endelige rækkefølge, som kendes fra førstetrykket, og som er uafhængig af de forskellige dateringer.

Der er ikke overleveret renskrift (trykmanuskript) eller korrekturer til *Øieblikket Nr. 2*.

4. Udgivelsesmåde

Øieblikket Nr. 2 udkom hos forlagsboghandler C.A. Reitzels Bo og Arvinger. Skriftet optræder ikke i Reitzels protokol over *Forhandlinger med Forfattere, Redacteurer &c: 1835-[1858]*,* men if. Frithiof Brandt og Else Thorkelin, der havde adgang til den nu tabte *Regnskabsprotokol for 1849-59*, udgjorde SKs honorar for *Øieblikket* nr. 1-9 i alt 411 rigsdaler, 4 mark og 15 skilling.* Oplagets størrelse og trykkeomkostningerne hos Bianco Luno kendes ikke.

5. Andet oplag, 1855

Bibliografisk beskrivelse

Andet oplag* af *Øieblikket* Nr. 2 forelå færdigtrykt fra Bianco Lunos Bogtrykkeri den 23. juli 1855.* Skriftet blev sammen med andet oplag af *Øieblikket* Nr. 1 annonceret som udkommet i *Berlingske Tidende*, nr. 169, den 24. juli 1855.* Den samlede salgspris var 32 skilling.*

Formatet er oktav. Arkfordeling og paginering er den samme som i førstetrykket, ligeledes typografien. Der ses dog nogle mindre ændringer. På titelbladet er førstetrykkets skillestreg mellem overskrift og indholdsfortegnelse erstattet af angivelsen »Andet Oplag.«, der er spatieret og placeret mellem to vandrette skillestreger. Nogle af de sætter- og trykfejl, som fandtes i førstetrykket, er udbedret i andet oplag, og enkelte nye er kommet til. Sætter har fx to gange glemt 'a' i »Caffee« (SKS 13, 165,16 og 20) og skrevet »Trang« med stort begyndelsesbogstav (162,27). Et eksempel på en tekstrettelse ses, hvor »bringe« er ændret til »bringer« (158,20).

Udgivelsesmåde

Andet oplag af *Øieblikket* Nr. 2 udkom også på forlaget C.A. Reitzels Bo og Arvinger. Oplagets størrelse er ikke oplyst, men at det har været på 500 eksemplarer, fremgår af et brev, dateret »d. 19 Juli 55«, fra SK til C.F. Reitzel:*

Ja, lad der saa kun blive trykt 500 Exemplarer af Øieblikket N°. 2. Og bliver der saa, som jeg lovede Dem, at trykke paa: 2^{det} Oplag, svarende til de første 1000.
Det Andet skal jeg nok huske.
Deres Ærbødige
d. 19 Juli 55.
S. Kierkegaard.

Til
Hr. Boghandler Reitzel

Trykkeomkostningerne hos Bianco Luno kendes ikke, ligesom det ikke vides, hvornår andet oplag var udsolgt.*

Øieblikket Nr. 2 blev måske allerede i SKs levetid oversat. I 1855 udkom i Uppsala *Ögonblikket* Nr. 2. *Öfvers. från danskan* i et særskilt hæfte på forlaget Wahlström & C.*